

JORNADES D'ESTUDI - DE LA VINYA A LA FASSINA
Vinyes, vins i cooperativisme vitivinícola a Catalunya

L'ESPLUGA DE FRANCOLÍ

27 i 28 de setembre de 2013

Companyies, socis i negocis entorn la distribució comercial del vi i l'aiguarent a Barcelona (s.XVIII)

Lídia Torra Fernández

Universitat de Barcelona

L'augment demogràfic de la capital catalana al llarg del segle XVIII i l'increment de la demanda i el consum de vi i altres begudes alcohòliques potencià l'establiment de tavernes a Barcelona, especialment en els barris més populosos i concorreguts de la ciutat, junt al Portal de Mar, punt d'entrada de mercaderies, i les zones properes al born, que acollien les tavernes més sol·licitades de la capital. Aquests establiments fixos i de venda directa al públic formaven part de la cadena distributiva que unia pagesos vinaters forans amb consumidors locals.

Moltes tavernes eren negocis de caire familiar. Obrien portes al públic a l'entrada de la mateixa casa-vivenda despatxant vi, aiguarent i altres productes alimentaris i combustibles a clients parroquians, visitants i passavolants. La degustació i el consum d'alcohols al mateix local maridava amb la venda al detall d'aquests gèneres en el mateix taulell de l'establiment, constituint la taverna, punt de distribució comercial, centre de lleure i nucli de sociabilitat del veïnat. El beure, l'oci i el joc, formava part del tragí diari a la taverna i, per extensió, de la vida quotidiana i lúdica del carrer i del barri.

La cara visible i responsable de l'establiment era el taverner, detallista agremiat que compartia feina i dedicació amb altres membres de la unitat familiar, muller i fills, sovint amb l'ajut d'algun parent. Fadrins i criades formaven part del personal extern que cohabitava sota el mateix sostre. El rendiment d'aquests negocis permetia tirar endavant la família, però sovint, el taverner constituïa una societat mercantil comanditària amb altres individus, a fi de millorar la inversió, incrementar el capital i compartir riscos, ja fos per renovar parament (comprar mobles, aïnes, botes...), proveir gèneres..., o obrir una altra taverna a la mateixa ciutat o en altres nuclis urbans. En aquest marc legal d'activitat mercantil, entraven un o més individus al negoci amb

aportació de capital i/o treball, la qual cosa permetia projectar la taverna envers nous reptes i assolir major envergadura.¹

Qualsevol activitat productiva i mercantil podia constituir i organitzar-se en una companyia. Certament, la versalitat de les societats mercantils permetia als socis participar activament en varies companyies simultàniament, seguint pactes i atenent límits prèviament acordats en les clàusules de formació de la societat. Aquesta pràctica fou molt estesa a Barcelona i en els principals nuclis comercials del Principat al llarg del segle XVIII, no només en tavernes, sinó en tot tipus d'establiments, botigues, comerços, fàbriques...² En aquest sentit, ben explícit fou Francisco de Zamora sobre la presència i desenvolupament de societats mercantils durant la seva estada a Barcelona, a finals del set-cents *“A más de las compañías de las fábricas y de las cinco o seis que hay de seguros, son muchas las que hay en Barcelona con el objeto del comercio, pues hay una en cada casa de comercio, y varias otras que se dedican a ciertos ramos particulares”*.³

La comunicació aborda la constitució de societats mercantils escripturades a Barcelona que tenien com activitat principal una taverna. El nostre objectiu és explicar com funcionaven aquests negocis, qui en formava part, com es capitalitzaven, quina era la provisió de gèneres, identificarem proveïdors i composició de la clientela.⁴

Es pot dir que no hi havia dues tavernes a Barcelona que funcionessin amb idèntics acords i pactes entre els socis. Cada societat estava integrada per individus que convenien diferents clàusules segons les seves possibilitats i interessos. Cada document recull les diferents posicions dels socis, el llenguatge és clar i reiteratiu respecte aspectes principals: la inversió de capital, les obligacions de cadascun dels membres en treball i dedicació, l'evolució prevista del negoci, el cobrament de beneficis, el reconeixement de pèrdues, la renovació del contracte, en cas de mort d'un soci, etc. El redactat final del document destil·la les voluntats dels membres, fixant normes prèviament discutides i acceptades unànimement per les parts. La signatura dels membres pressuposa l'acceptació dels diferents punts detallats al llarg del document, sense excepció. La signatura del notari eleva el document en compromís legal entre les parts durant el període compromès.

Val a dir que moltes societats mercantils tenien l'origen en una activitat comercial precedent, tant sols amb compromís oral entre els membres. El valor de la paraula donada i una encaixada de mans obligava el compliment estricte dels acords manifestats verbalment. El fet de “fer papers”, és a dir anar a cal notari, formalitzar la societat mercantil, redactar les diferents clàusules, mitjançant les quals, s'hauria de gestionar i administrar el negoci durant un període limitat de temps, intentant no deixar cap escletxa que conduís al dubte, la indefinició o l'error, i pagar finalment l'escriptura

¹ En el marc de la societat mercantil comanditària, els socis eren propietaris, gestors i responsables de l'empresa, i responien amb el seu patrimoni i capital.

² Més informació sobre el desenvolupament del mercat interior català a L. Torra, Comerç, distribució i consum de gèneres tèxtils. El desenvolupament de la botiga estable a Catalunya (1650-1850) (2 vols), Universitat Pompeu Fabra, 2005. (especialment cap. 3).

³ Francisco de Zamora, *Diario de los viajes hechos en Cataluña*. Edició a cura de Ramon Boixareu, Barcelona, (1973), p.454.

⁴ La comunicació que presentem forma part d'un estudi més ampli sobre el desenvolupament de les societats mercantils de Barcelona al llarg del segle XVIII, en curs de publicació.

un cop signada pel notari i dos testimonis, –la qual cosa podia suposar un cost addicional important pel negoci-, podia arribar al cap de mesos, fins i tot anys després de l'inici de l'activitat, probablement succeïa quan era requeriment d'una de les parts formalitzar per escrit una realitat que ja funcionava de fet. Aquesta situació, diguem, de vida prèvia, era força freqüent entre les societats mercantils escripturades davant de notari que avui podem consultar en els llibres i manuals que custodia l'Arxiu Històric de Protocols notariales de Barcelona (AHPB).

La durada de les societats oscil·lava entre tres, quatre o cinc anys, algunes fins i tot vuit o deu anys, a renovar lliurement per més temps a voluntat dels socis. El nombre de socis oscil·lava entre dos i quatre membres, encara que algunes societats integraven més individus, majoritàriament homes.⁵ En unes companyies l'aportació de capital dels socis era a parts iguals, en d'altres la disparitat de la inversió inicial era gran. L'administració del negoci requeia en un dels socis, però també podia ser rotativa entre els diferents membres durant un període similar de temps. En cada cas, el soci que administrava temporalment la taverna havia de presentar balanços i passar comptes periòdicament amb els companys, cada tres, sis mesos o cada any, segons els pactes establerts inicialment. L'administrador era responsable del bon funcionament del negoci i de mantenir l'ordre dins el local, en el cas de les tavernes aquesta era una funció important. Per la seva feina rebia una part dels beneficis, i podia acordar-se a més una soldada fixa anual. S'estipulava una part del cobrament en metàl·lic i una altra en espècie, que corresponia a aliments i altres despeses eventuais, com el requeriment d'un metge o la compra de medicines. Les despeses solien comportar uns límits més o menys flexibles a determinar, segons criteri dels socis. Sovint queda implícit en el document la col·laboració i el treball de la família de l'administrador en el negoci, dona, fills i altres membres de la unitat familiar.

La societat mercantil permetia integrar membres procedents de diferents orígens, oficis i d'amplis sectors socials i econòmics, tant autòctons com forans. En aquest sentit, un exemple especialment rellevant és el de la taverna, un negoci força lucratiu però d'escassa o nul·la rellevància social. Sota el paraigües de la societat mercantil, distingits professionals liberals, advocats, notaris..., militars, acabalats mercaders, vídues... invertien capital en el negoci considerat obscur i tèrbol del beure, l'oci i el joc. La seva visibilitat pública era nul·la, podia ser perfectament secreta, però era ben transparent a casa del notari, quan trobem aquests individus signant com a membres de la mateixa societat mercantils junt amb taverners, petis negociants, pagesos i menestrals, els quals corresponia la tasca d'administrar i gestionar negoci i local.

Passem ara a descriure l'activitat i trajectòria de diferents tavernes de Barcelona.

Les tavernes de Miquel Estrader al carrer de l'Hospital (1705), al carrer Sant Pau (1708) i al carrer de la Boqueria (1709).

⁵ En un estudi elaborat recentment sobre 1.314 societats mercantils constituïdes a Barcelona al llarg del segle XVIII observàvem que les companyies que hi havia sòcies –dones- eren 146, el 11,11% del total. Lídia Torra "Les dones com a sòcies de negocis mercantils i industrials. El cas de Barcelona al segle XVIII". *Jornades d'Història del Treball*. Universitat de Barcelona, 9-10 de maig 2013. En curs de publicació.

En data 8 d'abril del 1705 es constitueix una societat mercantil per obrir una taverna a la davallada de la presó. Presents, davant del notari públic Joan Bruguera, es troben els futurs socis, Jaume Massadas, pagès de la parròquia de Sant Andreu de Palomar, i Miquel Estrader, taverner de Barcelona. De comú acord aporten 1.000 lliures de capital al fons comú de la taverna, ubicada en una casa propietat del mateix Jaume Massadas, que posa en règim de lloguer.⁶ En aquest cas l'aportació econòmica dels socis és ben desigual, Estrader 100 lliures, mentre que Jaume Massadas aporta 900 lliures. Es redacta la societat amb unes clàusules clarament favorables a Massadas per als propers cinc anys, des del mes d'abril de 1705 fins l'abril de 1710, període que es preveu la durada de la societat. Massadas promet pagar a Estrader 150 lliures l'any pel seu treball com a administrador de la taverna, concretament 75 lliures de sis en sis mesos, més les despeses de menjar, parament i hàbitat d'ell i la seva família en el mateix local de la taverna. En aquest cas, l'administrador Estrader tindrà una bona soldada però no obtindrà beneficis, tampoc haurà de patir en cas de pèrdues. Així Massadas *“pren a son risc, perill i fortuna tota la ganacia i tota la perdua que Deu se dignarà donar a dita companyia i taverna”*. A part dels beneficis obtinguts, Jaume Massadas cobrarà del fons de la societat 90 lliures anuals pel lloguer de l'establiment, i serà el proveïdor regular dels vins i altres gèneres de la taverna.

Jaume Massadas mor dos anys més tard i es dissolt la societat. Trobem novament Miquel Estrader, el 24 de febrer de 1708, quan constitueix una nova societat amb Sivestre Camps, també taverner, qui en serà l'administrador *“per raó de negoci que se és fet i se farà en la taverna que te oberta i parada dit Silvestre Camps en aquella casa amb un portal obrint en lo carrer de l'Hospital i amb l'altre portal obrint en lo carrer de Sant Pau que lo dit Miquel Estrader per lo dit fi te llogadas per temps de tres anys...”*⁷ La nova societat Camps-Estrader pagarà pel lloguer del local 82 lliures i 10 sous l'any a la propietària, Maria Davesa, vídua de Miquel Devesa, fuster. A fi de proveir gèneres i reparar bancs i mobles de la taverna, cada soci aporta 550 lliures, i acorden repartir anualment beneficis al cinquanta per cent. Com administrador de la taverna Camps podrà habitar la vivenda i del fons comú de la companyia podrà pagar les despeses de manutenció de la família, amb alguns límits prèviament imposats, ... *“es pactat que del fons i comú de dita companyia o taverna se dega pagar lo lloguer de dites cases, les soldades de fadrins i criades si necessaries seran, i los aliments de menjar i beure de dit Silvestre Camps i de sa muller i fills, i també de dits fadrins i criades i los demás gastos de trafecs de dita taverna. Altres gastos que faci dit Silvestre Camps i sa familia, com son de fer alletar fills, de vestir, de malalties amb gallines, de medicines, cirurgians i metges, i altres semblants gastos que no concernescan a l'administració i règim de dita taverna, los dega fer bons a compte de Silvestre Camps”*. És a dir l'administració i gestió de la taverna cobreix les despeses considerades bàsiques, no les superflues o luxoses que aniran a compte propi de l'administrador.

Observem que el taverner Miquel Estrader ha passat d'administrador a la primera societat a soci capitalista a la segona. Ara, Estrader subministra gèneres a Camps. Només començar el negoci proveeix 6 botes de 6 càrregues de vi cada una i 3 mitges botes, que haurà de pagar Camps *“ a gastos del comú de la companyia...”*.

⁶ Arxiu Històric de Protocols notarials de Barcelona, a partir d'ara AHPB. Not. Joan Bruguera, 913/5 (1701-1728). p.9.

⁷ AHPB Not. Joan Bruguera, 913/5 (1701-1728), p.33.

Desconeixem el preu d'aquests gèneres i els beneficis obtinguts però tot fa pensar que la nova societat d'Estrader s'encamina envers unes relacions similars a les que tenia anteriorment amb Jaume Massades.

Pel que sembla les coses anaven força bé a Estrader, quan el trobem novament constituent societat mercantil, l'any 1709, per un període de cinc anys amb tres taverners més, Josep Alsina, Saldoni Muntada i Josep Carbonell, a fi d'obrir una taverna situada al carrer de la Boqueria.⁸ Probablement aquesta devia ser una de les més freqüentades de Barcelona en aquells moments.

Els socis dipositen a fons comú 2.750 lliures. Miquel Estrader aporta 750 lliures, Josep Alsina i Saldoni Muntada 750 lliures cadascun, i Josep Carbonell 500 lliures. Carbonell serà l'administrador del negoci "*... o taverna parada i proveïda en aquelles cases amb un portal obrint en lo carrer de la Boqueria i amb un altre portal obrint en un carreró que es detràs d'aquellas*"⁹ El propietari de l'immoble és un dels socis, Saldoni Muntada, qui cobrarà pel lloguer 94 lliures anuals en tres pagues iguals, una cada quatre mesos.

El traspàs del soci Josep Alsina, l'any 1722, posa fi a la societat que ha durat tretze anys. A petició de la vídua Alsina, el 26 de desembre de 1722 es pren inventari de tots els objectes i mercaderies que es troben en aquells moments a la taverna del carrer de la boqueria, el llistat dels quals reproduïm literalment:¹⁰

- 58 càrregues de vi claret a raó de 9 lliures i 3 sous la càrrega.
- 1,5 càrregues de malvasia a raó de 15 lliures i 16 sous la càrrega.
- 0,5 càrrega de vi blanc, estimada en 7 lliures.
- 0,5 càrrega d'aiguardent, estimada en 14 lliures.
- 1 barraló de vinagre, estimat en 16 sous.
- 150 quartans d'oli, estimats en 112 lliures i 10 sous.
- 12 càrregues de vi claret, trobades en una barraca de la platja del mar, estimades a raó de 4 lliures i 17 sous la càrrega, són 52 lliures i 8 sous.
- 9 quarteres i mitja de xeixa a raó de 4 lliures i 17 sous, són 44 lliures i 13 sous.
- 1 quartera de mestall, estimada en 3 lliures i 14 sous.
- 1,5 quarteres de farina, estimada en 7 lliures 10 sous.
- 8 ll de cansalada a raó de 5 sous la ll., són 2 lliures.
- 3 quartans de ciurons, 3,5 quartans de gresolets, 2 quartans de guixes, 4 quartans d'ametlles amb esclofolla i 10 lliures de panses, estimat tot en 3 lliures 16 sous.

⁸ AHPB. Not. Joan Bruguera, nº 913. Manual 913-5, (1701-1728), p.51.

⁹ AHPB. Not. Joan Bruguera, nº 913. Manual 913-5, (1701-1728), p.60. .

¹⁰ El subratllat és nostre. AHPB. Not Joan Bruguera, nº 913-5, (1701-1728), p.69.

- 600 garbons a 1 lliura i 16 sous, 1 quintar de carbó a 16 sous, i 20 quintars de llenya a 4 lliures i 4 sous, tot són 6 lliures i 16 sous.

Pel que hem pogut resseguir fins aquí, observem una activitat ascendent, que en pocs anys podien assolir uns individus en el negoci del vi i l'oci a Barcelona. El cas del pagès Jaume Massadas de Sant Andreu, que constitueix una societat a fi de vendre la pròpia producció de vi en una taverna a la capital. El cas de Miquel Estrader, taverner barceloní, inicialment amb pocs recursos col·labora com administrador a la taverna propietat de Massadas, però ben aviat pot assolir la capacitat d'invertir capital en altres tavernes de la ciutat. El trobem com a soci en una de les concorregudes, al carrer de la Boqueria, de la qual disposem inventari dels gèneres en estoc, efectuat l'any 1722. La informació detallada a l'inventari és precisa respecte l'oferta de diferents tipus de vins, aiguardents, vinagres, oli i els preus al detall d'aquests articles a la taverna, també informa sobre la distribució d'altres gèneres com fruita seca, farina, cereals, cansalada (grassa del porc) i combustibles per escalfar les cases i cuinar.

La tavernes dels Bruguera (mare i fill) al carrer dels Sivellers (1711), i a la plaça del rei (1716),

Aquesta societat mercantil estava formada inicialment per Jerònima Bruguera, vídua del comerciant Francesc Bruguera, i el fill del matrimoni, el notari Joan Bruguera. L'altre soci era Francisco Pera, taverner i futur administrador de l'establiment, tots residents a Barcelona.¹¹ La societat es constitueix el dos de gener de 1711 "*pel negoci d'una taverna que s'ha de tenir parada i proveïda per vuit anys amb los acostumats bons gèneres de vins negres, blancs, aiguardent, oli, i altres coses peculiars a l'ofici de taverner...*". En aquest cas sabem la disponibilitat d'oferir bons gèneres de vins negres i blancs i aiguardent, que eren les begudes de major demanda, junt amb l'oli, un producte alimentari bàsic i necessari per a la conservació d'aliments... Crida l'atenció "altres coses peculiars".... a què es referien? Probablement articles que despatxaven els taverners (cansalada, arengades i peix salat, cereals i alguns productes colonials), com observàvem més amunt, els quals topaven amb interessos d'altres detallistes de la ciutat, especialment adroguers.

Un aspecte interessant és la descripció respecte la ubicació de l'establiment "... en una casa amb dos portals situada obrint al carrer dels Sivellers nomenat del Farraginal que travessa des de la davallada de la presó al mig del carrer de la dagueria i amb altre portal mig tancat mig obert en la davallada de la presó". Destaquem el fet del "... portal mig tancat mig obert...", anteriorment en la societat descrita més amunt també observàvem "...altre portal obrint en un carreró..." en ambdós casos es referia a una segona entrada o accés a la taverna, una entrada falsa, per a certes ocasions necessària degut el moviment del personal de l'establiment.

La vídua Bruguera era tenutària i el seu fill, el notari Bruguera, hereu universal dels béns del seu progenitor, entre altres béns heretà l'immoble on s'ubicava la taverna. La

¹¹ AHPB. Not. Domingo Rojas, nº 863. Segon llibre de concòrdies (1711-1721). 863-72. p.41.

nova societat mercantil es constitueix amb 3.360 lliures de capital inicial, El taverner Francesc Pera aporta 560 lliures, i els Bruguera (mare i fill) 2.800 lliures, la meitat en efectiu "*en diner comptant*" i l'altra meitat en gèneres "*tots los vins, aiguardents i olis que dins esta ciutat i en sa platja los dits mare i fill Bruguera per l'abast de dita taverna se troben tenir*". És a dir, tots els gèneres en estoc dins l'establiment, més els que tenien emmagatzemats a la zona marítima i portuària de la ciutat on se situaven barraques i magatzems que taverners, adroguers, botiguers i detallistes en general utilitzaven. A part dels gèneres es detalla una relació de recipients, embuts, botes, bancs i diferents mobles i objectes "*...que fins avui serveixen per lo abast i provisió de dita taverna*".

Del fons comú de la companyia es paga el lloguer del local que puja anualment 150 lliures i que cobrarà íntegrament la vídua Bruguera. S'acorda que l'administrador i la seva família visqui en una part *petita i simple* de l'edifici i treballi a la taverna. El manteniment de la família de l'administrador Pera i les soldades de dos fadrins i d'una criada aniran a càrrec del fons del negoci, mentre que altres despeses que ocasioni la família Pera en mobles, robes, parament i demés vitualles aniran a càrrec propi, advertint que en cap cas es pagarà res sota el criteri de "*...fer alletar els fills, malalties amb gallines, medicines, cirurgians i metges i amb altres semblants gastos que no concernen a l'administració i provisió de dita taverna*".

L'administrador haurà de presentar balanç del negoci cada any, a finals de desembre "*...de tots los diners, cabals i efectes*", i sempre que ho demanin els Bruguera. Francesc Pera tindrà llibertat de moviment per comprar vins, aiguardents i olis "*...així per terra com per mar*", amb una excepció important "*...que no pugar fer transportar-lo per mar sens haver d'assegurar en part o en tot, i que no pugar fer-los transportar de fora de Catalunya sens assegurar-los en tot*". En aquest cas, a diferència de la taverna anterior, els Bruguera, es desvinculen totalment de l'activitat de la taverna i de la gestió de comprar gèneres. Ho fa tot l'administrador però adverteixen que no volen assumir riscos. Així, a fi d'evitar maldecaps, indiquen a l'administrador assegurui el transit de les mercaderies a través d'una companyia d'assegurances. Aquesta actitud conservadora de pagar un preu per una assegurança pel transport de les mercaderies procurava a la llarga majors beneficis, donat que molts perdien la càrrega degut a accidents, inclemències del temps i/o l'augment de la inseguretat en vies i camins terrestres i en mitjans de transport marítims. Les societats que tenien com a negoci les assegurances proliferaren en aquest període a Barcelona i en els principals nuclis comercials del país.

Una alta clàusula important del contracte és el fet de limitar la feina de l'administrador exclusivament al negoci de la taverna. Els Bruguera són taxatius en aquest sentit, prohibint Francesc Pera que en cap cas treballi per altri o per compte propi. L'administrador rebrà pel seu treball dues sisenes parts dels beneficis obtinguts després d'haver satisfet totes les despeses de la taverna, incloent-hi el lloguer de l'immoble, càrregues corporatives i les soldades de dos fadrins i una criada. Els Bruguera obtindran les quatre sisenes parts dels beneficis anuals, més la quantitat fixada pel lloguer de l'immoble i el local.

La vídua Bruguera mor el mes de gener de 1716 i tot seguit es dissolt la companyia, tres anys abans de la data prevista. Aquestes situacions eren molt freqüents i estaven

contemplades en els pactes redactats en la constitució de la societat, de tal manera que, a la mort d'un soci, es dissol la societat per constituir-ne seguidament una de nova en els mateixos termes que l'anterior, incorporant l'hereu/hereva del soci difunt, o bé se'n constitueix una de nova amb socis i acords diferents.

En aquest cas observem que el notari Joan Bruguera prefereix dissoldre la societat per a constituir-ne una de nova, ara amb el taverner Josep Gros, per un període de cinc anys, a fi d'obrir una taverna parada “... en una casa que dit Bruguera posseeix en una davallada de la presó davant la plaça del rei d'aquesta ciutat de Barcelona”. La taverna serà administrada per Gros des del mes de febrer de l'any 1716 en endavant. El capital inicial del negoci suma 6.050 lliures “...que importen lo valor de totes les mercaderies, comestibles, combustibles i diners comptants”. En aquest cas Joan Bruguera aporta 3.780 lliures (62,48% del capital) i Josep Gros 2.270 lliures (37,52%), sense definir quina part en efectiu ni els tipus de gèneres en estoc. Aquesta informació ens arriba més endavant quan mor Josep Gros el 29 de desembre de 1719, abans de complir els cinc anys establerts de durada de la societat. Davant d'aquesta situació és la seva vídua, Cecília Gros Verdaguer, que es farà càrrec temporalment del negoci,¹² amb el vistiplau de Bruguera i un cop fet inventari de les mercaderies que es troben en existència a la taverna, a petició de Bruguera. El notari Pau Mollar redacta inventari dels béns i mercaderies del negoci el dia 2 de gener de 1720 amb la presència dels testimonis Joan Torras, Joan Pau Castella, Francesc Vila i Francesc Bover, tots taverners de la ciutat. Aquesta informació és molt interessant perquè ens permet conèixer en detall la composició i les característiques dels gèneres que hi havia a la taverna en aquells moments. Reproduïm literalment l'inventari efectuat a la taverna ubicada davant la Plaça del rei, l'any 1720:¹³

- 50 càrregues de vi vell del camp a 5 lliures i 12 sous la càrrega, *no comptant en esta i demás partides següents lo dret d'entrada al portal forçosament pagat a l'entrar*, són 280 lliures.
- 18 càrregues de vi novell del camp a 4 lliures la càrrega, són 72 lliures.
- 11,5 càrregues de vi vell de la costa a 5 lliures i 16 sous la càrrega, són 66ll 4s.
- 18,5 càrregues de vi novell de la costa i ribas a 3 lliures i 12 sous la càrrega, són 66 lliures i 12 sous.
- 4 càrregues de vi a 4ll 10s, són 18ll.
- 5,5, càrregues de vi per cremar a 2 lliures i 10 sous la càrrega, són 13 lliures i 15 sous.
- 7,5 càrregues de malvasia novella a 15 lliures i 3 sous la càrrega, són 113 lliures, 12 sous i 6 diners.

¹² En el testament Josep Gros indica aquesta voluntat (Testament efectuat 5 novembre 1719). Not. Pau Mollar, nº 958, manual 958-30 s/n.

¹³ Reproduïm l'inventari literalment en l'ordre que apareix en el document. El subratllat és nostre. AHPB. Not. Pau Mollar, nº 958, Manual 958-32 s/n.

- 2 càrregues de malvasia vella a 16 lliures i 3 sous la càrrega, són 32 lliures i 6 sous.
- 1,5 càrregues de vi blanc a 7 lliures i 13 sous la càrrega, són 11 lliures, 9 sous i 6 diners.
- 1 càrrega d'aiguarent, són 10 lliures i 10 sous.
- 3 barralons d'aiguarent refinada, són 13 lliures, 14 sous i 6 diners.
- 2,5 càrregues de vinagre a 3 lliures i 13 sous la càrrega, són 9 lliures, 2 sous i 6 diners.
- 105 quartans d'oli a 11 lliures i 6 sous el quartà, són 60 lliures, 7 sous i 6 diners.
- 3 quarteres de nous a 1 lliura i 12 sous la quartera, són 4 lliures i 16 sous.
- 5 gerres plenes d'olives, les quals contenen 15 quartans a 4 sous (*comprès sal i tot*), són 3 lliures.
- 28 bescuits a 2 diners cadascun, són 4 sous i 4 diners.
- 0,5 quartera de farina, a 4 lliures la quartera, són 2 lliures.
- 1 quartera de blat, són 3 lliures i 16 sous.
- 0,5 quartera de mongetes a 3 lliures i 12 sous la quartera, són 1 lliura i 16 sous.
- 2 lliures de cansalada a 7sous la lliura, són 14 sous.
- 1 barrilet d'anxoves, són 1 lliura i 4 sous.
- 6 quintars de llenya a 3 sous i 3 diners el quintà, són 1 lliura.
- 1 sarrió de figues, són 2 lliures i 12 sous.
- 2,5 bales de paper d'estrassa a 2 lliures i 16 sous la bala, són 7 lliures.
- 2 fanegues de sal a 70 sous la fanega, són 7 lliures.
- 8 quarteres de mill, a 1 lliura i 15 sous la quartera, són 14 lliures i 8 sous.

L'oferta comercial de l'establiment consistia en diferents tipus i qualitats de begudes alcohòliques, vins, aiguarents, i productes bàsics d'alimentació i comestibles. Si comparem aquest inventari amb l'anterior, abans reproduït, ambdós efectuats en dues tavernes de la ciutat i en només dos anys de diferència, 1722 la taverna del carrer de la Boqueria i 1720 la taverna de la Plaça del rei, respectivament, observem que en ambdós establiments es ven vi, malvasia i aiguarent de diferents qualitats i preus en oferta similar, la venda de fruits secs, oli, mestall, farina i cansalada també és comú a les dues tavernes, i els combustibles per escalfar i cuinar com la llenya i el carbó.

Algunes diferències remarcables entre els dos establiments se situen en la venda de paper d'estrassa, sal i anxoves, exclusivament a la taverna de la plaça del rei. De moment, és aventurat parlar d'una certa especialització d'algunes tavernes, cal trobar més inventaris al respecte.

Eren molts els proveïdors de la taverna de la Plaça del rei segons el *Memorial dels diners de dita companyia per dit Josep Gros entregats als venedors d'alguns partits de vi comprat i ajustat per compte de dita companyia o taverna se trobava tenir entregat a...*

- Joan Codina, pagès de Tiana, 20 lliures a compte de 12 càrregues de vi a 3 lliures i 4 sous la càrrega.
- Josep Jonch, pagès d'Alella 65 lliures i 2 sous per 21 càrregues de vi a 3 lliures i 2 sous la càrrega.
- Joan Pau Cirera, pagès de Tiana, 27 lliures i 6 sous per 10 càrregues de vi a 2 lliures i 12 sous la càrrega.
- Miquel Vendrell, pagès de Badalona, 48 lliures per 16 càrregues de vi a 3 lliures la càrrega.
- Vicens Niella, pagès de St. Vicens de Llavaneres, 102 lliures i 8 sous per 32 càrregues de vi a 3 lliures i 4 sous la càrrega.
- Joan Galceran, pagès de Tiana, 40 lliures a compliment de 20 càrregues de vi a 3 lliures i 2 sous la càrrega.

Tot són proveïdors, procedents de zones del Maresme i àrees situades a la corona de la capital. Observem que el taverner pagava al proveïdor una part de l' import, a satisfer la part del capital restant al cap d'un temps.

La taverna, companyia Bruguera-Gros, també venia al major a altres taverners de la ciutat. Així trobem dins el *Memorial dels diners que a dit Josep Gros com administrador de la companyia i taverna en lo dia de sa mort s'estava i encara s'està devent per sos companys taverners per compliment de comptes tinguts a cerca de partides de vi comprades i per Gros pagades per compte dels altres*”.

- Joan Torras, taverner: 364 lliures, 12s 1d.
- Francesc Bover, taverner: 132 lliures, 10 sous i 8 diners.
- Pere Pau Font, taverner: 67 lliures, 16 sous i 8 diners.
- Francesc Vila, taverner: 7 lliures, 12 sous i 2 diners.
- Pere Simó, taverner: 7 lliures, 12 sous.
- Salvador Gros, taverner (germà del soci Josep Gros): 7 lliures, 12 sous i 2 diners.

I qui eren els clients? Segons el “*Memorial dels diners que se estant debent a dita companyia per lo preu de mercaderia de la taverna fiada i no pagada...*” observem una clientela ben variada

- Dr. Josep Troch, apotecari: 13 lliures.
- Pere Mas, argenter: 3 lliures.
- La pia almoina de la presó: 8 lliures, 10 sous i 8 diners.
- Josep Jaume Creus, notari: 4 lliures i 1 sou.
- Gabriel Favet, guarnimenter: 3 lliures, 2 sous i 10 diners
- Jacinto Font, pintor: 6 lliures i 17 sous.
- Josep Enrich, daguer: 9 sous i 4 diners.
- Josep Carreras, prevere, per una càrrega de vi: 5 lliures i 8 sous.
- La Marquesa Meca: 14 lliures i 18 sous.
- Batista Soler, cinter: 6 lliures, 17 sous i 1 diner.
- Anton Riera, argenter: 3 lliures i 12 sous.

El nombre de deutors de l'establiment suma vint i quatre, entre individus a títol personal i diferents institucions. El deute mig és de 5 lliures i 10 sous. Alguns han lliurat penyora a l'establiment per no poder pagar al taverner. Són objectes de cuina i parament de la llar, robes, vitualles, fins i tot petites joies..., hi ha una llista ben farcida i curiosa que no reproduïm per motius d'espai.

A part del negoci de venda de vins al major i al detall, la taverna Bruguera-Gros tenia altres interessos que, probablement, donaven majors beneficis als socis. Efectivament, en el “*Memorial dels diners de la dita companyia o taverna que per dit Josep Gros se troben deixats al negoci de la part marítima i de les ganancies ja fetes i cobrades*”.

Així reben del patró...

- Francisco Roig de Vilanova 84 lliures per mitja part, lo qual patró i sa tartana son en lo port de esta ciutat.
- Francisco Solà de Vilanova, 42 lliures per un quarto, lo qual patró i sa tartana son en lo port de esta ciutat
- Joan Milà de Vilanova, 42 lliures per un quarto, lo qual patró i sa tartana son en lo port de esta ciutat

La llista segueix fins la identitat de dotze patrons més, tots procedents dels ports de Vilanova i Llanereres. En diner en efectiu i en diferents monedes (dobles en or, maravedisos, diners catalans...) la companyia Bruguera-Gros comptava 1.101 lliures 12 sous, ben guardats dins dues caixes custodiades sota un banc a la rere botiga de l'establiment.

Recapitem, la vídua Bruguera i el seu fill, el notari Joan Bruguera constitueixen una societat amb el taverner Francesc Pera per obrir una taverna al carrer Sivallers de Barcelona. Pera en serà l'administrador, mentre que els Bruguera seran els socis capitalistes del negoci sense cap ocupació ni vinculació dins l'establiment. A la mort de la vídua Bruguera es dissol la companyia i el fill notari formarà nova societat amb Josep Gros, que administrarà una taverna situada just davant la Plaça del rei. L'inventari efectuat a l'establiment, en motiu del traspàs de Gros, mostra important informació respecte els gèneres que es venien a l'establiment, composició de proveïdors i clientela de la taverna, formes de pagament dels gèneres. I important informació respecte altres interessos del negoci en el món de les embarcacions, el transport i trànsit marítim de mercaderies.

La taverna de Josep Vacca, capità de l'exèrcit i els conjugues Blasi, al carrer més alt de Sant Pere (1715)

Observem seguidament la societat constituïda l'any 1715 per tres socis, el capità de l'exèrcit Josep Vacca, el taverner Jaume Blasi i la seva muller Tecla Blasi, a fi d'obrir una taverna de tot "*genero de vins i aiguardents, vinagres, oli i altres...*" situada el carrer més alt de Sant Pere, en una casa propietat del noble Josep Bori.¹⁴ El fons de capital de la societat suma 372 lliures i 8 sous per el proveïment de "*vins, mercaderies i altres coses.*", gèneres que paga íntegrament el capità. Els conjugues Blasi no fan aportació econòmica a la societat, i signem època com han rebut els gèneres per començar a vendre. Si observem l'època podem desentrellar què són aquestes "*altres coses*", en efecte, bescuit, carn de bou, carn de porc, cansalada, bacallà, faves, cigrons, castanyes i nous.

Jaume Blasi serà l'administrador de la taverna i amb l'ajuda de la seva muller Tecla i família portarà el negoci. Un aspecte important d'aquesta societat és que comporta un altre tipus de pacte fora dels paràmetres propis d'una taverna, efectivament, els Blasi "*.. hagin de tenir en la casa lo dit capità Vacca donant-li un aposento per l'habitació prestant-li també los aliments de menjar i beure pagant-se de cos i comú de la companyia*".

Observem un relació mercantil doble. Fixem-nos, Tecla Blasi figura com a sòcia del negoci i no només com a muller de l'administrador, entre altres feines haurà de despatxar a l'establiment, i a més a més desenvoluparà una tasca important en aquest pacte, tindrà cura del soci que aporta el capital, el capità Josep Vacca, tot fa pensar en un individu sol i amb cert nivell de dependència. Pel capità devia suposar una bona inversió, entrada d'ingressos bastant segurs, i el que probablement era més important saber ser cuidat i alimentat adequadament.

¹⁴ AHPB. Not. Domingo Rojas, nº 863. Segon llibre de concòrdies (1711-1721), 863-72, p.18.

La taverna de Salvador Puig, Pau Casals i Pere Simó, al carrer de la Tapineria (1721)

Salvador Puig, botiguer de teles, Pau Casals, mercader i Pere Simó taverner, “*fan i firmen entre si una companyia des del 1 de juny de 1721 en endavant tant i com ells voldran, en aquella casa taverna vulgarment anomenada L’Infern, situada en lo carrer de la Tapineria, a efecte de tenir oberta i parada en dita casa taverna i vendre en ella vi en diferents especies i altres coses...*”. Salvador Puig i Pau Casals aporten 560 lliures, 71 lliures i 3 sous que corresponen al valor de diferents mobles per furnir la taverna, i les restants 488 lliures 17 sous corresponen al valor de mercaderies, segons observem a l’inventari adjunt, reproduït juntament amb la constitució de la societat.¹⁵ Pere Simó, taverner i soci sense aportació de capital en serà l’administrador. És acordat que del cos de la companyia s’hagi “*...de satisfer i treure lo menjar i beure de dit Pere Simó i família, soldades a fadrins i criades, adobs de botes i demás gasto que conduesca a la manutenció com és el calçar, vestir i medicines en cas de malaltia*”. Simó haurà de passar comptes del negoci regularment amb els altres “companyans”. Un cop satisfetes les despeses, podrà repartir beneficis, abans però haurà de donar el 2% dels beneficis nets del negoci al sufragi de les ànimes del Purgatori, segons s’ha pactat en l’escriptura de la societat. Finalment repartirà els beneficis obtinguts en dues parts, el cinquanta per cent per l’administrador, i l’altre cinquanta per cent repartit entre els dos socis Salvador Puig i Pau Casals.¹⁶

Un aspecte interessant d’aquesta societat és que hi figura detallat un inventari corresponent als mobles i parament de la taverna més les mercaderies que els socis Salvador Puig i Pau Casals compren per començar a treballar a la taverna el dia 1 de juny de 1721: “*.... Compte de mobles i mercaderies que entrega Salvador Puig botiguer de teles i Pau Casals, mercader, a Pere Simó taverner habitant de Barcelona en la taverna anomenada Infern començant lo dia primer de juny de 1721 que comença a correr lo lloguer de dita casa i dit Pere comença a vendre a dit dia*”.

Així a la taverna nomenada “Infern”, situada al carrer de la Tapineria de Barcelona, s’hi troben aquests mobles i estris següents:

- 5 taules i dos bufets: 7 lliures i 14 sous.
- 7 bancs d’espatllera i 1 banc per buidar vi a les botes: 5 lliures i 12 sous.
- 2 paelles i 1 olla de ferro: 3 lliures i 8 sous.
- Plats blaus, plates i olles de terrissa: 2 lliures, 14 sous i 9 diners.
- 16 colleres de llautó: 1 lliura i 1 sou.
- 4 llums, 2 talladors i 1 plat: 1 lliura i 4 sous.
- 1 pala del foc, 1 olla d’escalfar aigua, clemàstecs, ferros i graelles: 2 lliures i 8 sous.
- 2 canelobres de llautó: 12 sous.

¹⁵ AHPB. Not. Bonaventura Galí, n1 918. Manual any 1721, 918-21, p.85.

¹⁶ AHPB, notari Bonaventura Galí. Manual (1721), 918-21, p.85.

- 7 brocals grans i xics de vidre amb ses capsas: 3 lliures, 12 sous i 6 diners.
- 1 cassetta de treure oli de la gerra: 11 sous.
- 1 embut rodó de buidar vi a les botes: 8 sous
- 1 boteta d'aiguardent amb sa aixeta, gibrell, mesures de ferro i embut: 12 sous.
- 1 punxó, 2 aixetes, 3 gibrells amb ses mesures per mesurar vi: 10 sous.
- 2 gibrells i ses mesures, 4 gerros, 5 embuts i 2 aixetes per mesurar vi blanc i malvasia: 1 lliura i 6 sous.
- 4 gerres per salar olives: 12 sous.
- 5 botes de 6 càrregues i 4 botes de 3 càrregues: 29 lliures i 8 sous.
- 1 bota de vinagre i 1 bota de càrrega de vi blanc: 3 lliures.
- 1 bota de 2 càrregues per tenir malvasia: 1 lliura i 8 sous.
- 2 gerros, 3 embuts i mesures per mesurar oli: 15 sous.
- 1 pastera: 1 lliura i 4 sous.
- 2 corrioles, cordes i 1 galleda: 2 lliures i 2 sous.
- 1 piló i la salinera: 18 sous.

Total: 71 lliures i 3 diners pel que fa el mobiliari i parament de la taverna.

La relació dels gèneres en estoc en el moment d'obrir la taverna el dia 1 de juny de 1721 és el següent:

- 40 càrregues de vi claret amb cost i dret posat en sa casa: 338 lliures, 2 sous i 6 diners.
- 1 càrrega d'aiguardent, cost i dret: 27 lliures i 8 sous.
- 2 barralons de vi blanc i 5 barralons de malvasia, cost i dret: 27 lliures, 17 sous i 4 diners.
- 119 quartans i 14 quarteres d'oli: 75 lliures, 18 sous i 5 diners.

I els diners comptants a la caixa: 19 lliures, 13 sous i 6 diners.

Una taverna sense taverner, al carrer dit del mal cuinat i la pescateria nova (1731)

El 12 de juny de 1731 en presència del notari Josep Cols es constitueix una societat mercantil entre Francisco Capalà, argenter de Barcelona d'una part, i els germans Francisco Fort, argenter de Barcelona i Joan Fort, també argenter, establert a la vila de

Osta, prop de Milà. Els socis *“fan i contracten entre si una companyia en la taverna que se troba parada en aquelles quatre cases unides en la present ciutat de Barcelona davant Palacio i sota el pont de fusta, avui de pedra, en lo carrer dit del mal cuinat i de la pescateria nova, en la qual taverna posen de fons i capital quiscuna de dites parts 800 lliures amb diferents vins, olis i altres apreciades mercaderies...”*

El fons comú de la societat compren la quantitat de 1.600 lliures, de la qual s'haurà de satisfer immediatament *“los censos i mals càrrecs de les quatre cases avui unides”*, on s'ubica la taverna propietat de Roc Fort, taverner difunt i pare dels germans Fort, els qual hereten l'immoble. Sembla ser, en aquest cas, que els Fort tenien certa pressa en constituir societat per poder capitalitzar el negoci a fi de fer front a aquestes despeses immediates. El document explicita que els socis buscaran administrador pel negoci, pacten soldada fixa anual sense participació dels beneficis, i pacten que l'administrador haurà de fer balanç cada any, sempre que ells ho sol·licitin. Els beneficis es repartiran en dues parts, el cinquanta per cent per Francisco Capalà i l'altre cinquanta per cent pels germans Fort.

En aquest cas es constitueix la societat sense tenir administrador per la taverna i amb socis que no pertanyen a l'ofici a causa de l'ànsia per poder pagar els censos i càrrecs sobre l'immoble on s'ubicava la taverna.

Les tavernes de negociants milanesos a Barcelona

La presència de negociants, mercaders i taverners milanesos fou constant a Barcelona al llarg dels segles XVII i XVIII. Isabel Lobato constata aquesta situació en el seu excel·lent estudi sobre l'evolució de les societats mercantils de Barcelona durant el segle XVII i principis del segle XVIII.¹⁷ El nostre treball corrobora aquesta pauta creixent pel que fa la presència de negociants milanesos a les tavernes de la ciutat al llarg del segle XVIII. És interessant aquest fet, ara com ara desconeixem la raons d'aquesta important imbricació de negociants milanesos en les tavernes de Barcelona, pel fet que no es dona la mateixa circumstància en altres comerços, negocis i botigues de la ciutat.

Una de les situacions més habituals és la de dos o tres individus parents o compatriotes, procedents de Milà o de zones properes, que arriben a Barcelona i s'associen amb un taverner local. També es dona la circumstància de societats integrades únicament amb membres milanesos ja arrelats a la capital, sense presència de catalans. S'estableixen en els carrers més concorreguts de la ciutat i pel nom de les tavernes (Infern, Diable, Bomba...), l'exercici del negoci, i el nombre de societats que constitueixen, podem parlar d'un cert control del beure, el lleure i el joc a Barcelona per part d'aquests ciutadans estrangers, especialment durant la segona meitat del set-cents, quan es produeix un gran desenvolupament demogràfic, econòmic i comercial a la capital.

Josep Gippini i Carlos Francesc Gippini, germans procedents de Milà i residents a Barcelona i Joan Anton Prat, taverner barceloní, constitueixen societat el 14 de març

¹⁷ I. Lobato Franco, *Compañías y negocios en la Cataluña industrial*. Ed. Universidad de Sevilla, 1995.

de 1745 en presència del notari Ramon Alier Riera i de dos testimonis.¹⁸ L'objectiu de la societat és establir nous convenis i acords a fi de *"...mantenir lo forniment que tenen per iguals parts en les dues botigues del carrer Ample, una la taverna de la Bomba i l'altra la taverna dels Quatre Cantons, davant del cantó del carrer dels Escudellers, en les quals interessin igualment"*. El capital aportat a fons comú de la companyia pels Gippini és de 1.400 lliures i acorden que Joan Anton Prat, sense aportació de capital, administrará personalment la taverna dels Quatre cantons i els germans Gippini la de la Bomba, durant els propers vuit anys *"...i en cas que per algun motiu durant la companyia algun d'ells no la volgués o no pogués administrar, dega fer-la administrar per persona a tota satisfacció dels demás companys i no altrament"*. Els socis *"...se degan alimentar del mateix fondo de dita taverna i hauran satisfer el 40% del lucro resultant per administrar la taverna, i la resta a partir en dues parts iguals, una per Joan Prat i l'altra pels dos germans Gippini"* Abans de repartir guanys hauran de destinar el 2% del benefici net del negoci al sufragi de les ànimes del purgatori. *"... del producto treure el dos per cent per celebracions per sufragi de les ànimes del purgatori de llur obligació i que quisqun de dits socios pugua la part a ell tocant fer-la celebrar a on i per qui li apareigui"*. Val a dir que aquesta aportació de capital a l'església (entre el 1% i el 3% dels beneficis) era molt freqüent en el cas de les tavernes, en canvi no observem la mateixa pauta en altres negocis de la ciutat.

Els germans Gippini formen part d'una altra societat constituïda l'any 1749 junt amb els compatriotes Juli Antoni Antonietti, Roc Varone i els barcelonins Francisco Jordi i Joan Fara, per a la provisió i abast d'una taverna situada al carrer Montcada aporten 2.800 lliures a fons comú del negoci.¹⁹ La durada de la societat prevista per a vuit anys i l'administració de la taverna serà rotativa cada dos anys, començant Juli Anton Antonietti, seguint Francisco Jordi, després Joan Fara i per últim Roc Varone. Els germans Gippini aporten 1.400 lliures, el cinquanta per cent del capital de la societat, i es desvinculen totalment de l'administració de la taverna. El repartiment de beneficis s'efectuarà després d'haver satisfet els salaris dels fadrins, la soldada de la criada, despeses corporatives i haver destinat el dos per cent dels beneficis nets a les ànimes del purgatori. La quantitat restant es dividirà de la següent manera: el cinquanta per cent pels Gippini, el trenta cinc per cent per a l'administrador de torn, i la resta, el quinze per cent, a repartir entre els altres socis.

Dels germans Gippini i de Juli Anton Antonietti hem localitzat la constitució de cinc societats més, totes tavernes, en descriurem una, a tall d'exemple, ubicada a la ciutat de Lleida.

L'any 1762 Juli Anton Antonietti i els seus fills Francesc i Pere Antonietti, negociants milanesos juntament amb els germans Joan i Anton Fara negociants barcelonins i Ramon Plassa, taverner de Lleida, constitueixen societat amb 1.800 lliures de capital que servirà per a proveir de gèneres la taverna anomenada "Els Tres Reis Magos", situada al carrer major de Lleida, *"... en sa carrera des de la ciutat de Barcelona fins a Madrid..."*. Una zona, òbviament important, per a ubicar-hi una taverna. La previsió de per a aquesta societat és de cinc anys i dos els administradors que de forma rotatòria, de dos en dos anys, portaran el negoci de Lleida, cobrant el cinquanta per cent dels

¹⁸ AHPB. Not. Ramon Alier Riera, nº 991, Manual 991-8 any 1744-45, p.179.

¹⁹ AHPB. Not. Ramon Alier Riera, nº 991, manual 991-8, p. 162.

beneficis, a repartir l'altra cinquanta per cent entre els altres socis integrants de la societat que es quedaran a Barcelona, prèviament satisfetes les despeses ordinàries, i el lliurament, en aquest cas, del tres per cent dels beneficis nets al sufragi de les ànimes del purgatori.

A mode de conclusió, hem observat qüestions relatives a l'organització, activitat i desenvolupament de diferents tavernes obertes a Barcelona durant el segle XVIII. A la taverna es despatxava bàsicament vins i aiguardents de varies qualitats i preus, juntament amb altres productes alimentaris com oli, carn, peix salat, fruits secs... i alguns colonials. Els proveïdors habituals eren majoritàriament pagesos productors de les zones vitícoles en expansió, properes a Barcelona. La clientela, gent de pas i veïns del barri, botiguers, menestrals, professionals..., gastaven força i pagaven quan podien, alguns empenyoraven objectes, robes, vitualles, fins i tot petites joies, davant la impossibilitat de satisfer el deute. Les facilitats del crèdit al consum fidelitzava una clientela en augment. La taverna com a nucli de lleure i sociabilitat atreïa veïns i visitants, i engruïa el negoci del beure i del joc, cada cop més estès i important en les zones comercials i concorregudes de la capital catalana. Bona part d'aquests negocis estava en mans de ciutadans milanesos, especialment durant la segona meitat del segle XVIII. La presència dels Gippini, Antonietti, Varone, Barala, Natzarol, Burionetti, Menino..... ens situen en les zones més concorregudes de la ciutat, carrer Ample, Montcada, Hospital, Espaseria, Comtal, Escudellers.... i en les tavernes que el nom ja explícita molt.... El fet que aquests negocis dediquessin entre el 1% i el 3% dels beneficis nets anuals al sufragi de les ànimes del purgatori repercutia de forma positiva en les arres de l'església. En contrapartida, probablement, també s'assumien certs excessos dins alguns locals.